

het Volksbelang

Liberaal Vlaams Tijdschrift
www.hetvolksbelang.be

nr 7 - September 2015
Jaargang 136
maandblad

Asielbeleid: niet links, niet rechts

Asiel en migratie geven al jaren aanleiding tot scherpe debatten. Nu ook weer als gevolg van de vluchtelingenstroom uit Syrië. Er is enerzijds de onmogelijkheid om iedereen in ons land op te vangen. Anderzijds worden we geconfronteerd met de erbarmelijke situatie waarin de vluchtelingen verkeren. Iedereen is het er over eens dat België niet in staat is om alle vluchtelingen op te vangen.

Het vluchtelingendebat is voor liberalen geen eenvoudig debat. Leg je te veel de nadruk op de generositeit, dan ben je te links. Verbind je voorwaarden aan het verblijf van de vluchtelingen, word je als rechts bestempeld. Wat is de juiste weg?

Lees meer blz. 2.

Inhoud BESCHOUWING *Bespiegelingen van een religieus atheïst* / 4 | HULDE *Albert Maertens-huldezitting Liberaal Archief* / 5 | GRIEKENLAND *Wat hebben we geleerd?* / 6 | OPINIE *Van het kastje naar de schuif* / 8 | BUITENLAND *Wat na de verkiezingen in Griekenland?* / 10 | KUNST EN KAPITALISME *Arbeidsspecialisatie plaveit de weg naar nichekunst* / 12

Van de redactie
door **Bert Cornelis**

Heimwee naar Maggie

Asiel en migratie geven al jaren aanleiding tot scherpe debatten. Nu ook weer als gevolg van de vluchtelingenstroom uit Syrië. Er is enerzijds de onmogelijkheid om iedereen in ons land op te vangen. Anderzijds worden we geconfronteerd met de erbarmelijke situatie waarin de vluchtelingen verkeren. Iedereen is het er over eens dat België niet in staat is om alle vluchtelingen op te vangen.

Deze pijnlijke dualiteit omschreef minister van Staat Patrick Dewael in 2007 in zijn boek 'Eelt op mijn ziel'. Het vluchtelingen debat is voor liberalen geen eenvoudig debat. Leg je te veel de nadruk op de generositeit, dan ben je te links. Verbind je voorwaarden aan het verblijf van de vluchtelingen, word je als rechts bestempeld. Zoals vaak is de gulden middenweg te verkiezen boven het polariserende links-rechts-debat dat de vluchtelingen die in hun tenten in Brussel verblijven geen enkele dienst bewijst. Ook het opwekken van angst en afgunst, biedt geen soelaas. De keuze gaat naar een verstandige en rationele benadering van het probleem.

Uiteraard hebben de bewoners van het tentenkamp in het Brussels Maximiliaanpark aan al die beschouwingen niet meteen een boodschap. Zij moeten nu zo goed als mogelijk opgevangen worden en op een menswaardige wijze behandeld worden. Maar morgen is een andere dag en dan zal de onvermijdbare vraag komen: kunnen al die Syriërs hier wel blijven? Gaan ze hier een job vinden? Om die vraag te beantwoorden is een nieuwe benadering van migratie nodig. Migratie is geen probleem, maar zou een oplossing moeten zijn. Mensen zullen altijd op zoek blijven gaan naar een beter leven. Zelfs ijzere gordijnen zoals in Hongarije zullen deze gelukzoekers niet tegenhouden. Daarom is een sterk immigratiebeleid nodig en geen verkrampte reacties. Goede werkrachten zullen we zeker nodig hebben in een samenleving die almaar meer vergrijst. Men misbruikt nu de toevloed aan migranten om te wijzen op de gevaren voor de sociale zekerheid. Eigenlijk moet de redenering worden omgekeerd: meer immigratie is een noodzaak om onze economie leefbaar te houden en een sociale zekerheid te verzekeren voor de volgende generatie.

“Het polariserende links-rechts-debat bewijst de vluchtelingen die in hun tenten in Brussel verblijven geen enkele dienst”

Het debat wordt vandaag te veel overheerst door extreme emoties. Populistische verklaringen over het toekennen van voorwaarden aan het uitkeren van het kindergeld van asielzoekers, aan de toegang tot de sociale zekerheid, het sluiten van onze grenzen, of zelfs het in twijfel trekken van de Conventie van Genève, zijn onnodig. “Ik vind het debat niet essentieel. Het gaat over symptoombestrijding, net als het spreidingsplan”, zo zei de gewezen commissaris-generaal voor de vluchtelingen Marc Bossuyt daarover. De voornaamste winnaar van dit discours is het extremisme. De enige oplossing is een streng, maar rechtvaardig asielbeleid. En een realistische aanpak, verhinderen dat mensen hun land verlaten, zij het door het oorlogsgeweld aan te pakken, of hen in eigen land een hoopvol perspectief te bieden. En de buitengrenzen beter bewaken, vluchtelingen in hun eigen regio opvangen, zoals Bossuyt voorstelt.

Doet de federale regering hier wat moet? We hebben onze twijfels over de kunde van de huidige bevoegde staatssecretaris voor asiel en migratie Theo Francken. Zijn aanpak

straalt vaak het opportunisme uit. Zijn uitspraken over de ‘knusse tentenkampjes’... Hij zoekt de confrontaties. Hij twittert en facebookt. Hij denkt anti-Europees. En als het te penibel wordt, is daar nog altijd de burgemeester van Antwerpen om de aandacht te verleggen. Weg van partijgenoot Francken. En telkens trappen de andere partijen er weer in, en spelen naïef het politiek spelletje van Bart De Wever mee. Onbegrijpelijk dat ze dat niet inzien.

Een schril contrast met het kordaat beleid van voorgangster Maggie De Block. Aan het einde van haar mandaat als staatssecretaris werd ze internationaal alom geprezen voor haar visie, voor haar aanpak en haar kracht waarmee ze het asielbeleid opnieuw op het goede spoor zette. Daar zijn we nu een eind van verwijderd.

Intussen kijkt ook iedereen richting Europa. Meer financiële middelen voor de opvang, een betere bewaking van de buitengrenzen van Europa en steun aan VN-organisaties in de landen van herkomst. Misschien is het een begin, maar er zal wellicht veel meer nodig zijn om de asielcrisis te bestrijden. ■

OP UW GEZONDHEID

Geert Messiaen, de secretaris-generaal van de Landsbond van Liberale Mutualiteiten, publiceert met “Op uw gezondheid” een vierde boek over de noodzaak van een solidaire samenleving waarin ziekenfondsen een cruciale rol in de gezondheidszorg spelen.

‘Als sociaal-liberaal ben ik ervan overtuigd dat we ons moeten blijven verzetten tegen de privatisering van onze gezondheidszorg, omdat die onvermijdelijk zal leiden tot het vergroten van de kloof tussen arm en rijk,’ zo schrijft Messiaen in zijn inleiding. En hij bepleit het voortbestaan van ziekenfondsen als een soort ‘gezondheidsfondsen’ die zich in belangrijke mate moeten toelagen op het aanzetten van hun leden tot een meer gezonde levenswijze. Een liberaal ziekenfonds

richt zich op bevrijding en zelfontwikkeling van het individu, waarmee hij het onderscheid maakt met andere ziekenfondsen die er vaak een paternalistische visie op nahouden.

Lees ook de recensie van Dirk Verhofstadt op www.liberales.be ■

Geert Messiaen, Op uw gezondheid. Uitg. Garant, 2015.

SISMONDI

Het is eenvoudiger voor een jonge Marokkaan in Nederland om zichzelf als inwoner van Amsterdam voor te stellen, dan als Nederlander. De stad is van iedereen. Het land daarentegen, of de natie om het nog scherper te stellen, legt de lat hoog om er deel van uit te maken. Het meest recente boekje in de reeks “Stadslucht Maakt Vrij” wil de oorsprong en het nut van de stedelijke identiteit beter vatten. Het tweetalige boekje “Le rêve de/de droom van Sismondi van **Johan Basiliades** en **Patrick Stouthuysen** gaat na of in de behoefte aan identiteit de stad niet de plaats van de natie en het nationalisme kan innemen. De stad heeft namelijk het voordeel dat iedereen er wel van ergens anders komt. Met andere woorden, de gedeelde toekomst weegt er vaak zwaarder door dan een gedeeld verleden.

De titel verwijst naar Sismondi, een 19de-eeuwse historicus uit Genève, publicist en econoom die de Italiaanse vroegmoderne, vrije en zelfstandige stadsrepublieken verheerlijkte als een liberaal

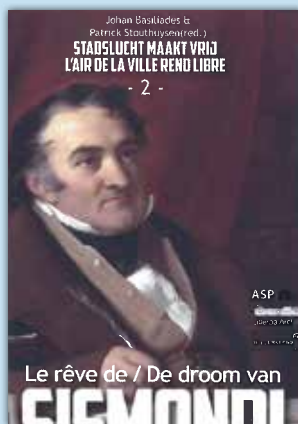
urbanistisch ideaal.

Het boek bevat teksten van verschillende auteurs en een voorwoord van Vlaams minister van Cultuur Sven Gatz.

Het boek is een zoveelste uitloper van Stadslucht Maakt Vrij, een stadsmanifest dat in 2004 door Gatz, Sas Van Rouveroy en Christian Leysen werd geschreven. Als negatief beeld dat van de stad in Vlaanderen leefde, wilden zij een tegensignaal geven. Stadslucht Maakt Vrij kende nadien nog een aantal publicaties, lezingen en debatavonden waarin vooral een liberale visie op de stad en het stedelijk beleid werd ontwikkeld. Vooral de stad als een open en tolerante omgeving liep als een rode draad doorheen het manifest. ■

Meer info op www.stadsluchtmaaktvrij.be

Johan Basiliades & Patrick Stouthuysen (red.), Le rêve de/de droom van Sismondi. Over stedelijke identiteit/De l'identité urbaine. Uitg. ASP, Liberaal Archief en Willemsfonds Brussels Gewest, 2014.

BURGERPAK EN KIEL

“Tussen burgerpak en blauwe kiel” van **Guy Schrans** behandelt het Gentse liberalisme in de negentiende eeuw, in de “heroïsche periode” van de sociale strijd in de zeer industriële stad Gent. Tegen een achtergrond van secularisering, antiklerikalisme en democratisering, schetst het boek de groei en bloei van een intens sociaal liberaal leven met liberale coöperatieven, tientallen wijkkringen, de Gentse Volksbank, Help U Zelve, sociale denktanks als de Société Huet of reflectiecenakels als de loges Le Septentrion en La Liberté, liefdadige organisaties als Zonder Naam Niet Zonder Hart, liberale armendokters als César Fredericq, François Laurent als initiatiefnemer van het schoolsparen en van de naar hem genoemde werkmanskringen als Geluk in ‘t Werk, Louis Varlez als inspirator van het Gentse werkloosheidsfonds dat werd overgenomen in binnen- en buitenland, en de afschaffing van de wet Le Chapelier (het coalitieverbod voor arbeiders) door een liberale regering.

De grootste liberale verdienste is echter de invoering van het kosteloos volksonderwijs als belangrijke hefboom voor sociale vooruitgang en emancipatie.

Het boek schetst een beeld van dit liberaal netwerk dat echter niet uitgroeide tot een hechte zuil. De “educatieve alliantie” tussen het liberale stadsbestuur en de naar het socialisme neigende arbeidersgezinnen, was een paarse coalitie avant la lettre. ■

Guy Schrans, Tussen burgerpak en blauwe kiel. Sociaal-liberalen te Gent 1789-1914.

Uitg. Liberaal Archief; Gent, 2015; 300 blz.; 25 euro.

In oktober 2008 schreef ik een opiniestuk over het vorige boek van Paul Schrevers, *Een kreet van geluk in de woestijn. Over de religieuze gevoelens van een kerkelijk ongelovige.* (VUB Press 2007, 326 blz.). Thans ligt van dezelfde auteur een nieuwe publicatie op de leestafel: *De Geuren van de Zandkorrel. Van Atheïstische rituelen naar een mystiek zonder God?* (ASP, 2015, 190 blz.).

Bespiegelingen van een religieus atheïst

Oscar de Wandel
Algemeen secretaris LVV

Zoals de titels in hun symbolisch-metaforische connotatie met de woestijn reeds suggereren, liggen beide boeken inhoudelijk duidelijk in elkaars verlengde. Het is geen dwingende noodzaak om ze 'samen' te lezen, maar in velerlei opzichten bouwt *De Geuren van de Zandkorrel* voort op de basisideeën van de vorige publicatie. Het beeld van de woestijn als mogelijkheid tot ontsnapping uit de beknelling van ruimte en tijd en als een manier om het denken vrij te maken van cultuurhistorische of opvoedkundige vooroordelen, speelt in beide werken een essentiële rol.

Woestijn

Tal van religies en oude geschriften hebben de woestijn gezien als een metafoor voor leegte... en dus ook voor bezinning. Schrevers sluit zich bij deze zienswijze aan. In de verpletterende stilte van de woestijn vindt de mens zijn essentie en zijn geluk, in tegenstelling tot het huiveringwekkend verlies aan waarden waarin hij door het lawaai van de stad in terecht is gekomen.

In zijn vorige studie opperde de auteur dat er in essentie drie belangrijke ervaringen zijn die aan de basis liggen van het verschijnsel religiositeit: de existentiële angst, de fundamentele eenzaamheid van de mens en zijn verlangen naar troost. Sommigen vinden hierop alleen antwoord in het geloof in een godsfiguur, anderen in filosofische bespiege-

lingen en nog anderen in esthetische of religieuze gevoelens. Paul Schrevers rekent zich vooral bij deze laatste groep en poneert dat men geen god of godsdienst nodig heeft om religieuze gevoelens te kunnen duiden.

Thans focust Schrevers op "de atheïstische spiritualiteit, rituelen en een mystiek zonder God".

De "kreet van geluk" heeft plaats gemaakt voor de introspectie en de meditatie. De onmetelijkheid van de "woestijn" is teruggebracht tot de kleinst mogelijke component ervan, de "zandkorrel". En terwijl de laatste zandkorrel hem door de vingers glipt, gaat de schrijver op zoek naar diens "geuren", met andere woorden naar de "onzichtbare" wereld die achter de "zichtbare" werkelijkheid schuilt.

In zijn inleiding stelt hij dat zijn werk in eerste instantie bestemd is voor belangstellende "gelovigen en niet-gelovigen die een bredere kijk willen krijgen op diverse levensbeschouwingen en zich willen verdiepen in mystiek, rituelen, traditie, theïsme en atheïsme" (p. 11). Het boek benadert de problematiek vanuit verschillende invalshoeken tegelijk. Het handelt o.a. over taal, symboliek, rituelen, cultuur en wereldbeelden, vormen van geloof en overtuigingen, zingeving, spiritualiteit, transcendentie, mystieke beleving en ook een beetje over vrijmetselarij, waar Paul Schrevers zich openlijk toe bekent. Niet dat hij te pas en te onpas naar zijn beleving van die vrijmetselarij verwijst, maar zowel in de vaak geciteerde auteurs (Leo Apostel, Ronald Commers, André Comte-Sponville, Hu-

bert Dethier, Ulrich Libbrecht, Rik Pinxten, Wim Van Moer) als in de conclusie die hij formuleert, opteert hij zonder aarzelen voor de ritueel-symbolische vrijmetselaarsmethodiek om "zijn" waarheid te achterhalen en te proberen uiteindelijk met zichzelf in het reine te komen.

Positieve ingesteldheid

De spiritualiteit van Paul Schrevers is dus onlosmakelijk verbonden met zijn religieus atheïsme. Hij ervaart dit atheïsme vanuit een positieve ingesteldheid, niet als een ontkenning van het bestaan van God. Hem is het essentieel te doen om de samenhang tussen mens en natuur, een eenheid waarin hij mogelijkheden ziet voor "solidariteit en antwoorden voor zingeving, liefde en verbondenheid" (p. 77). De "atheïst" gaat op zoek naar zijn eigen waarheid en onderzoekt derhalve de werkelijkheid. Zijn drijfveer is de overtuiging dat de mens vatbaar is voor vervolmaking. Zijn methode, de introspectie, hanteert het begrip "religiositeit" vanuit beide mogelijke etymologische achtergronden: Latijn *religare* = beschouwen / ernstig nadenken en *religare* = verbinden.

Lees verder op pagina 6

Albert Maertens

hulde-
zitting

Het Liberaal Archief organiseert op zaterdag 3 oktober '15 om 14u15 een hulde zitting Albert Maertens in de Blauwe Zaal van het Liberaal Archief, Kramersplein 23 te Gent

Albert Maertens was zonder enige twijfel een van de belangrijkste vormgevers van het Vlaams liberalisme in de 20ste eeuw. Meer dan 30 jaar lang was hij de bezielende directeur-generaal van de Uitgeverij Hoste, uitgever van onder meer Het Laatste Nieuws. Steeds op de achtergrond was hij de stuwende kracht en ruggengraat van het Vlaamsgezinde en sociale liberalisme in ons land, de steun en toeverlaat van liberale politici en verenigingen, en een belangrijk promotor van liberale bladen als Het Volksbelang en De Vlaamse Gids. Zijn interesse voor kunst en cultuur, uitte zich in steun aan het Vlaamse culturele leven te Brussel en een bijzondere belangstelling voor het werk van Jan Cox.

Albert Maertens overleed op 23 mei 2015. Omdat zijn uitvaart in strikte intimiteit gebeurde, vindt het Liberaal Archief het passend om deze huldezitting te organiseren.

Iedereen is op deze huldezitting welkom. Aanmelden kan telefonisch (09/221.75.05) of via mail info@liberaalarchief.be.

PROGRAMMA:

- Jan Kerremans, voorzitter Liberaal Archief
- Herman De Croo, minister van Staat, over de politieke betekenis van Albert Maertens
- Guy Vanhengel, Brussels minister, over Albert Maertens als promotor van het Vlaamse culturele leven te Brussel
- Prof. em. dr. Walter Prevenier, voorzitter Stichting Het Laatste Nieuws, over de verankering van de krant Het Laatste Nieuws
- Frieda Joris, journaliste Het Laatste Nieuws, over Albert Maertens als 'krantenbaas'
- Adriaan Raemdonck, stichter van de kunstgalerie De Zwarte Panter, over de artistieke belangstelling van Albert Maertens en zijn vriendschap met de kunstschilder Jan Cox

Liberaal Archief - Kramersplein 23
B-9000 Gent - tel + 32 9 221 75 05
info@liberaalarchief.be
www.liberaalarchief.be

Bespiegelingen van een religieus atheïst

De “atheïstisch-religieuze rituelen” die hierbij vanouds door de mensen worden aangewend om de onvolkomen en gefragmenteerde ‘profane’ werkelijkheid te transcenderen en het volmaakte van het ‘sacrale’ te ontdekken, spelen in dit proces een centrale rol. En aangezien zij zich altijd binnen een ‘sociale context’ van gelijkgezinden voltrekken, maken zij de verbinding tussen individu en gemeenschap mogelijk.

Slogans voorbij

De Geuren van de Zandkorrel is niet direct lectuur voor onder de parasol, maar voor wie het beginsel van de ‘vrijheid van denken’ wat verder strekt dan de slogan zelf of voor hen die in de persoonlijke ontwikkeling via meditatie, introspectie en zelfanalyse nog andere mogelijkheden zien dan de warrige new age-verhalen, kan dit boek een verhelderend inzicht brengen.

Evenmin als in zijn vorig boek legt Paul Schrevers verbanden met de maatschappelijke realiteit en mogelijks kan dit sommige lezers wel afschrikken. Maar zowel Hubert Dethier als Wim Van Moer in hun beginnen slotbeschouwingen bij het boek doen dat wel. Dethier verwijst in dit opzicht naar de teloorgang van de stilte door het lawaai van onze technische samenleving en ziet hierin een bedreiging voor de “geestelijke en morele oriëntering” van de mens als zij niet door het individuele “denken en voelen” (pp. 21-22) wordt tegengegaan.

En Van Moer legt zowaar een verband met de ideeën van John Stuart Mill over individualisme, zelfbeschikking en vrije meningsuiting die aan ieder mens het recht waarborgen om zijn “eigen menselijkheid” (p. 176) naar eigen goedvinden vorm te geven en die vrijheden slechts te laten inperken als die in botsing zouden komen met de vrijheden van de anderen.

Dit moet elk rechtgeaard liberaal toch aanspreken? ■

Nu het stof wat is gaan liggen na het afsluiten van het reddingsplan voor Griekenland, is het nuttig eens na te gaan welke lessen er kunnen worden getrokken uit dit in triest verhaal.

Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

Vooreerst, waarover ging het nu precies? Dat kunt u zich het best voorstellen door u even voor te stellen dat u eigenaar bent van een mooi, historisch, klassiek pand. Er is echter één knelpunt: de badkamer. Daar stelt zich een dubbel probleem: de waterleidingen zijn veel te klein zodat de toevoer van water veel te beperkt is. Het bad lekt langs alle kanten, zodat het water nooit op peil blijft. U kan nooit een deftig bad nemen en u moet voortdurend troep opruimen om de rest van het huis niet door het weglappende water te laten verkommeren.

Hoe los je dit nu op? Kranen en/of leidingen bij plaatsen? Je vriendelijke buurman aanspreken zodat hij met zijn tuinslang jouw bad bijvult? Of toch maar eerst de lekken dichten?

Dat waren nu de opties voor de Griekse economie. Iedereen die een beetje vertrouwd was met de toestand ter plaatse, wist dat het overheidsbeheer verre

van efficiënt en transparant was: veel te veel overheidsambtenaren in schimmige overheidsbedrijven met al even wazige opdrachten; overdadige sociale uitkeringen aan fictieve zieken en/of invaliden; pensioenen aan families waar de gerechtigde al lang was overleden; een “zwakke” (en/of corrupte en/of incompetente?) fiscale administratie die niet voor de nodige ontvangsten zorgde. Te veel. “lekken in het bad”. en onvoldoende eigen toevoer van water, zodat men bij de burens moest gaan “lenen” (dus een overmatige - vooral buitenlandse - overheidsschuld).

Wie betaalt het feestje?

De Grieken hebben helaas een heel lang traditie van politici (van welke kleur dan ook) die graag van alles beloven en/of via puur “cliëntelisme” of favoritisme kiezers aan zich proberen te binden, maar zijn heel wat minder daadkrachtig als ze moeten gaan uitzoeken hoe (en door wie) dit feestje zal betaald worden.

Wat waren nu de opties voor de buitenlandse, vooral Europese, geldschietters, en dus schuldeisers? Gewoon doorgaan

GRIEKENLAND

WAT HEBBEN WE GELEERD?

met geld lenen, was niet langer doenbaar: de schulden waren zo hoog opgelopen dat de Griekse economie, zelfs de intrestlasten, nu al niet meer kon dragen. (laat staan in staat was vroeg of laat die schulden terug te betalen). Bovendien lossen nieuwe leningen het probleem niet (blijvend) op: de “lekken” blijven voor tekorten zorgen. Zonder meer nog geld lenen (zelfs schenken) bood geen enkel uitzicht op een ommekeer. Er moest van binnenuit, door de Grieken zelf, een duurzame oplossing worden uitgewerkt.

Drastische hervormen

Enerzijds moest de fiscale administratie drastisch worden hervormd, zodat iedereen (naar draagkracht) zijn “normale” bijdrage zou leveren aan de financiering van de overheidshuishouding (want er werd wel degelijk economische welvaart en rijkdom geproduceerd in Griekenland, maar niemand vond het blijkbaar nodig om dat te delen met minder welvarende medeburgers, zoals dat in elk ander westers, beschaafd land een mooie, sociale traditie is). Maar vooral moesten de uitwassen langs de kant van de overheidsuitgaven worden aangepakt. En daar knelt natuurlijk het schoentje: men kan de Griekse burgers niet verwijten dat ze mee geprofiteerd hebben van het “manna” dat hun leiders jarenlang (vooral ten onrechte) over hun bevolking hebben uitgestrooid. Als daar nu (drastisch) moet worden in gesnoeid, moet men zeker geen applaus verwachten. Erger nog voor sommigen betekent het wegvallen van bepaalde “fictieve” jobs of al te royale sociale uitkeringen een echt sociaal drama.

Maar deze drama's nu in de schoenen schuiven van de buitenlandse geldschietters is al te gemakkelijk.

Vooreerst voor de geldschietters zelf zou het gewoon wanbeheer zijn nog verder geld van de eigen belastingbetalers te stoppen in deze bodemloze Griekse put. Het is aan de Griekse politici om staatsmanschap te tonen, en met de schaarse middelen die zij nog hebben op een selectieve manier de echte prioriteiten van het land aan te pakken: zij die nog een inkomen (en vooral vermogen) hebben, moeten correct bijdragen, en alleen zij die in echte, objectief meetbare probleemsituaties zitten, kunnen aanspraak maken op ondersteuning. Elke andere vorm van profitaat (onder welke vorm dan ook) moet er gewoon uit.

Volksbedrog

Het fameuze referendum van Tsipras was dan ook de zoveelste vorm van volksbedrog: uiteraard stemt meer dan 60% van de bevolking ‘neen’ als hen gevraagd wordt of het “opgelegde” saneringsplan moet worden aanvaard. De juiste (en eerlijke) vraag had moeten zijn: “Zijn wij, fiere Grieken, bereid op zoek te gaan naar de nodige binnenlandse financiële middelen om de (buitensporige) welvaartsstaat die wij in de voorbije jaren hebben opgebouwd, verder in stand te houden of kiezen we voor een beleid waar we de tering naar de nering zetten?”. Dat zou waarachtige democratie geweest zijn. Het is al te gemakkelijk deze moeilijke vraag te ontlopen en de buitenlandse geldschietters (die al enorme inspanningen hebben gedaan in het

verleden – wat velen, zowel binnen als buiten Griekenland, schijnen te vergeten) af te schilderen als harteloze “saneerders” die de fiere Grieken op de knieën willen krijgen.

Linkse pers

Wat echter heel merkwaardig en zelfs gevaarlijk is, is de houding van de vooral linkse pers: zij laten uitschijnen dat het “Westen” (de EU, de ECB en het IMF) zelfs nooit een alternatief plan hebben willen bekijken. Welk alternatief plan? Hoe men het ook draait of keert: het zijn de Grieken zelf die de (duurzame) oplossing zullen moeten aanreiken. En alleen als daar (op een duidelijk aantoonbare manier) een begin wordt mee gemaakt, kan de “Troika” extra ondersteunde maatregelen nemen, om vooral de groei van de Griekse economie te ondersteunen zodat er blijvend méér welvaart wordt gecreëerd binnen Griekenland.

Maar wat nog veel erger is, diezelfde linkse pers (in overleg met hun “beviende” politici?) heeft dit Griekse drama aangegrepen, om meteen het einde van de EU (en de Euro) aan te kondigen. Alsof de EU en de principes van solidariteit en wederzijdse steun waarop de Unie is gebouwd ook moeten werken voor landen die door een manifest wanbeheer in moeilijkheden zijn geraakt, nu verder aan het infuus mogen worden gelegd op kosten van de andere lidstaten? Tot bewijs van het tegendeel vormen Solidariteit én Verantwoordelijkheid nog altijd een onlosmakelijk koppel. Wie deze band wil doorknippen, pleit voor een Grieks drama binnen heel de EU. En daar zit toch niemand op te wachten? ■

Iédere keer dat een baby ergens “gedumpt” wordt, laaien emoties hoog op. Iédere keer ook wordt er geopperd dat ons land dringend toe is aan wetgeving die discreet bevallen mogelijk maakt. Open Vld heeft een voorstel klaar. Maar 4 andere partijen ook. Hoe zit dat?

Discretie

We hebben heel wat wetten uit vergane tijden. Art. 312 uit het Burgerlijk Wetboek stamt van vór voor DNA-onderzoeken, en baseert zich op het zichtbare: de zwangerschap. De Belgische wet handelt naar “mater semper certa est”. Maar het is precies dit principe dat het tot dusver onmogelijk maakt om anoniem te bevallen in België.

In Frankrijk kan dat wel, en circa 100 vrouwen uit België gaan daarvoor de grens over. Dat lezen we nergens in de kranten.

Van het kastje naar de schuif

Wat we wel in de kranten vinden, zijn treurige verhalen van baby's die dood of levend gevonden worden in toiletten, in vuilniscontainers, op parkings... Wat we lezen zijn gevallen van baby's die in de vondelingenschuif in Antwerpen belanden. Dat laatste heeft valse redeneringen gecreëerd. Men zegt dat moeders zich bij gebrek aan een wettelijke regeling “noodgedwongen” moeten wenden tot de vondelingenschuif. Inderdaad, als je de reactie van pers, publiek en parket bekijkt, lijkt de gedachtegang nu te zijn: boreling ergens anders achterlaten dan in de schuif staat quasi gelijk aan poging tot moord.

De eigenaars van de schuif, de vzw Moeders voor Moeders, pleiten er dan ook voor dat er in elke provincie minstens zo'n schuif zou komen. Daarmee kunnen we als liberalen niet instemmen. Het is een stap terug naar de Middeleeuwen. De wet aanpassen is een meer logische en humane manier.

Anoniem zal eerder discreet worden

In België, in tegenstelling tot bijvoorbeeld

Frankrijk, denkt men aan rechten voor de ‘tegenpartij’, het kind, en spreekt men van discreet doch niet geheel anoniem bevallen – waarbij de naam van de biologische ouders weliswaar niet op de geboorteakte komt, maar toch op een of andere manier (discreet dus) bewaard wordt.

Vijf wetsvoorstellen omtrent discreet bevallen liggen tegelijk op tafel. Zowel Open Vld als CD&V en N-VA, maar ook oppositiepartijen cdH en sp.a hebben er een ingediend. Het is de bedoeling dat het onderwerp nog dit najaar op de agenda komt in de Kamer. De verschillen gaan over het dilemma of de moeder die discreet komt bevallen het recht krijgt om een totaal veto te stellen tegen een later contact met het kind – sp.a staat aan de uiterste kant inzake de weigeringsrechten van de moeder, cdH aan de andere uiterste kant “toegang tot gegevens niet onderwerpen aan toestemming moeder”. Er zijn ook verschillen over de leeftijd waarop het afgestane kind de discrete gegevens kan opvragen (op 12 jaar, op 16 jaar of bij meerderjarigheid op 18 jaar).

Voorstel van Open Vld

Open Vld-kamerleden Carina Van Cauter, Sabien Lahaye-Battheu en Nele Lijnen hebben samen een wetsvoorstel geschreven voor discreet bevallen. Hun variant verzoent zoveel mogelijk de belangen van de ouder met die van het afstandskind. Het voorstel kijkt naar ieders positie, zowel op korte al op lange termijn.

Ook het voorstel van Open Vld gaat niet om anoniem, maar om discreet bevallen, mét het aanleggen van een register waarin een aan-

tal gegevens bewaard worden. Op die manier kan er wederzijdse kennisname van de identiteit van de ouder en het afstandskind gebeuren, als de vraag zich stelt in de toekomst. Het staat de ouder nog altijd vrij om niet in te gaan op de vraag. Maar Open Vld wil wel rekening houden met gevallen waar er duidelijk ‘nut’ is bij het opspuren van de biologische moeder. Immer is er behalve de psychologische impuls van vele adoptiekinderen om hun biologische “roots” te willen kennen, soms een reden van medische aard, die misschien zelfs levensreddend kan zijn. Denk aan het geval van het zoeken naar een geschikte orgaandonor. Of indien later blijkt dat de ouder drager is van een erfelijke ziekte, dan kan men redeneren dat het afgestane kind misschien wel recht heeft om deze waarschuwing te vernemen alvorens hij/zij zelf aan voortplanting begint.

Discretie in plaats van anonimiteit stelt ten slotte in staat om ook de moeder behoorlijk en professioneel te begeleiden, zowel vooraf als nadien, zo stellen de indieners. ■

() Mao zei dat vrouwen de helft van de hemel op hun schouders dragen. De Liberale Vrouwen is het eerder om de wereld te doen. Hoe dan ook: een column van Aviva Dierckx over dié bepaalde kijkt op de wereld.*

ORLOGSROMAN

ABRAHAM HANS HERONTDEKT

Meer dan 75 jaar na zijn 'ontslapen' in 1939 en bijna 100 jaar na de publicatie van 't Maagdeke van Mesen, de roman uit de grote oorlog van de populaire volksschrijver Abraham Hans (1882-1939), heeft het Liberaal Archief te Gent deze desolate oorlogsgetuigenis voor het eerst als boekeditie uitgebracht.

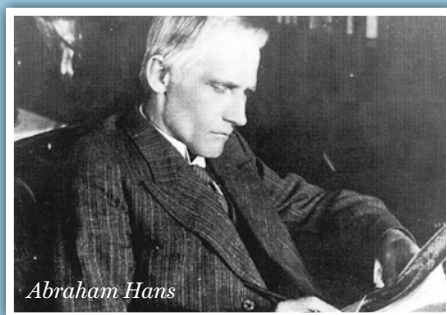

door John Rijpens

Abraham Hans had zich met zijn gezin tijdens de Eerste Wereldoorlog in Nederland teruggetrokken. Als correspondent van Het Laatste Nieuws en de Nederlandse krant De Telegraaf waagde hij zich regelmatig over de frontlijn en praatte met tientallen Vlaamse soldaten die in het neutrale Nederland waren terechtgekomen.

NIEUWE BELANGSTELLING

Nu al een hele tijd in alle literaire toonaarden de Eerste Wereldoorlog wordt herdacht, ligt het voor de hand dat een dozijn oorlogsboeken van Hans uit die periode opnieuw in de belangstelling zijn gekomen. Het feitenmateriaal daarin is indrukwekkend. Op de antiquarische boekenmarkten bijzonder gegeerd. Zijn eerste droeg de titel 'Voor de vrijheid', in 1915 in Nederland uitgegeven (in 1919 heruitgebracht door Lode Opdebeek) met het melodramatische verhaal over een opgeroepen soldaat die de eerste oorlogsmaanden van 1914 meemaakt. Hij wordt gekwetst en door zijn jonge vrouw uit het hospitaal van Oostende opgehaald. Hierop volgde in 1916 'Een Vlaams gezin in oorlogstijd', door de Nederlandse jeugd uitgever Kluitman in Alkmaar (van o.m. de Dik Tromboeken) op de leesmarkt gebracht. Net na de oorlog schreef Hans aan de lopende band oorlogsboeken: 'Het woud van Houthulst' (1919) over de langzame ineenstorting van een Vlaamse dorpsgemeenschap in het schorre oorlogsgeburen, 'Het beleg van Antwerpen' (1919) over de tegenspoed van een Antwerpse familie, 'Aan de IJzer' (1919), over een rentenierende man, zijn dochter en haar verloofde, een luitenant, die tijdens de gevechten zijn

Abraham Hans

been verliest. En ten slotte, in dat eerste naoorlogse vredesjaar, 't Maagdeke van Mesen – Roman uit de oorlog', nu voor het eerst in boekeditie.

Gered, zou men kunnen zeggen. Want wat bleef over van het origineel, zoals gepubliceerd door de 'Vlaamsche Boekhandel' (de latere uitgeverij 'Lode Opdebeek') in het najaar van 1919 in vijftien wekelijkse afleveringen van zestien bladzijden, "2000 lijnen druks, 25 centiem".

DIKKE TURF

Lodewijk Opdebeek werd de vriend van Hans en publiceerde een groot gedeelte van diens fabelachtige productie, waaronder een 'samengebundelde' uitgave van 't Maagdeke van Meesen. Tot een echte boekuitgave kwam het nooit. Tot vandaag. Het is een turf geworden van 403 bladzijden.

Gesitueerd in de buurt van Ieper en (dit is vrij nieuw) achter de frontlijn aan de kant van de Geallieerden. Centraal staat Maarten De Wilde, een schilder, "die portretten maakt van de streke", het Iepers land van Mesen, Wijtschate, Kemmel, "heuvels en dalen tussen de Leie en Ieperlee, de dorpjes in hun groen en de gehuchten langs de wegen, de oude afspanningen met de drinkbak voor de deur en de hoeven waarvan de vensters over

de oneindige velden schouwden, de beken en vijvers.."

Hij, de welstellende zoon van vader De Wilde, "uit dat grote huis op de markt, die veel land heeft...", wordt verliefd op Clara, de bevallige dochter van boer Van Houtte. Wanneer zij zich verloven komt vooral de vader van Maarten in opstand ("Is het waar dat je je vergooit aan een boerendeerne?") terwijl boer Van Houtte er zich niet tegen verzet door "die vervloekte oorlog die de wereld omkeerde". Het verder verloop van het verhaal laten we aan de lezer.

Hans houdt er in zijn roman onweerlegbaar eigen convicties op na en kiest resoluut de kant van het boerenvolk tegenover de bourgeoisie, de flaminganten contra de frans-kiljons, en neemt geen blad voor de mond wanneer Vlaams gezindheid, activisme, taaltoestanden bij het leger, helden en profiteurs, en de selectieve hulpverlening aan de slachtoffers aan bod komen.

VOLKSBOEKEN

De blijvende betekenis van Abraham Hans ligt in zijn literair scheppingsvermogen. De historicus zal ook bij 't Maagdeken van Mesen' kostbare gegevens over de Eerste Wereldoorlog ontdekken. De stijl van Hans is betwist maar hij beantwoordt aan een wereldvisie en moet beoordeeld worden uit de kracht die van zijn gehele oeuvre uitgaat. ■

Abraham Hans, 't Maagdeke van Mesen – Roman uit de oorlog. Uitg. Liberaal Archief Gent - Protestants Historisch Museum Abraham Hans Horebeke. Gent, 2015; 403 blz.; 25 euro en 8 euro verzendingskosten. Bestellingen kunnen via het Liberaal Archief.

Griekenland

De machteloosheid van de croupier

door Lukas De Vos

Toen **Alexis Tsipras** in augustus zijn ontslag indiende als eerste minister, stond nog 70% van de Grieken achter hem; op verkiezingsdag was dat percentage meer dan gehalveerd. Dat hij toch nog won, dankt hij aan zijn perfecte inschatting van de kansen op succes. Het kiespubliek is niet moe, zoals de meeste commentatoren oererden. Het is nuchter en cynisch. Het beseft dat het Europese beleid aan casinopolitiek doet, en dat je niet op de croupier moet schieten, maar op de eigenaars. Het beseft dat de croupier onder druk staat om de cijfers voor de aandeelhouders te halen, bakzeil moet halen, maar zijn deontologie hoog wil houden, en dus blijft toezien op het eerlijk verloop van de roulette (ook al zijn de kansen op winst geminimaliseerd). Tsipras is de croupier van het kansspel dat de eenarmige duivel (het internationale kapitalisme) de gewone mens heeft opgedrongen. Hij gaat mee ten onder, maar behoudt het respect van de kiezer.

Het siert de kiezer dat hij niet is gezwicht voor uitzichtloze, autoritaire avonturen – de uitslag van de fascistische partij Gouden Dageraad (7,1%, 19 zetels op 300, plus twee) is toch geen maatstaf voor een ruk naar uiterst rechts? Liever de (ongecontroleerde) stemplicht negeren (sinds 1946 was de opkomst nooit zo laag, geen 55%), dan daarin mee te gaan, het onzalige kolonelsbewind (1967-1974) blijft in

Alexis Tsipras en de radicaal-linkse partij Syriza hebben dus hun gok gewonnen. Een gedurfde gok, terugkomen op alle gedane beloften tegen de Europese dwangneurose, en voor de derde keer in één jaar de kiezer laten beslissen.

Karel De Gucht: “Als we Griekenland niet eens kunnen oplossen, dan is er geen Europees beleid.”

het collectieve geheugen gebeiteld. De keuze van de Griekse kiezer is eenduidig. Liever een mislukte paladijn, dan een onbetrouwbare veteraan. Dat is het lot van de leider van de conservatieve Nea Demokratia (ND), in Europa lid van de EVP, en sinds mensenheugnis afwisselend aan de macht met de sociaaldemocratische PASOK. Het vertrouwen in die ‘oude krokodillen’ is helemaal weg. PASOK is zo goed als van de kaart geveegd, zeker nadat de oude dynastie van Papandreou brak met de partij. Ze haalde nu, dankzij een kartel met democratisch links DIMAR, nog amper

17 zetels (plus vier). De ND wierp zich op als een stabiele pijler. Ze maakte zich sterk dat het ongenoegen van de Grieken zich tegen Syriza zou keren. Peilingen gaven aan dat ND de grootste kon worden en zo 50 extra zetels krijgen. Het viel anders uit voor overgangsleder Vangelis Meimarakis. ND won weliswaar 0,3% van de uitgebrachte stemmen (verlies: 1 zetel), maar zag Syriza 7,5% uitlopen. Meteen kondigde Meimarakis voor eind oktober voorzittersverkiezingen aan. Hoogstwaarschijnlijk is hij zelf kandidaat, hij kan terugvallen op de aanhangers van de Karamanlisdynastie. Die haalde in 1974, na de val van de junta, liefst 54,4%. In 2004 en 2007 pakte Kostas Karamanlis, neef van de vroegere regeringsleider en president, opnieuw de absolute meerderheid.

Jammer genoeg wordt net die inteelt uitgespuwd door de kiezer, omdat de dynastieën verantwoordelijk worden geacht voor alles wat er is foutgelopen na het herstel van de democratie. Ongelijk heeft die kiezer niet. Hele generaties beleidsmakers zaten vastgeroest in corruptie. Europa treft evenveel blaam. Griekenland voldeed niet aan de voorwaarden om in 2002 toe te treden tot de eurozone, maar

Alexis Tsipras en de radicaal-linkse partij Syriza hebben dus hun gok gewonnen.

om politieke redenen en het geringe aandeel van de Griekse economie in het EU-pakket keek de Unie de andere kant uit. Dat was vóór de wereldwijde bankencrisis, maar Athene bleef doorgaan met vervalste begrotingen. Nochtans had **Karel De Gucht** geen ongelijk toen hij hardop zei: “Als we Griekenland niet eens kunnen oplossen, dan is er geen Europees beleid”. De Gucht mag ook vandaag vaststellen dat er geen gemeenschappelijke wil is, of je dat nu solidariteit of gemeenschappelijke regelgeving noemt.

Voor de gewone Griek maakt dat niks uit. Hij ziet alleen de Europese hardvochtigheid die hem doet opdraaien voor de te lang getoleerde ontsporingen. Steun van voorstanders van een bijgestuurde vrije markt zoals Nobelprijswinnaars Stiglitz of Krugman is lucht voor hem. Paul De Grauwe heeft aangetoond dat de huidige opgelegde aanpak van de virtuele schuldbeheersing in Griekenland zinledig is. “De overheidsschuld is officieel 180% van het BBP. Ondraaglijk hoog (...). Het punt is dat dit cijfer niets meer met de werkelijkheid te maken heeft. Sinds 2011 zijn er verschillende ingrepen geweest die de effectieve Griekse overheidsschuld (...) tot minder dan de helft hebben teruggebracht. (...) De Griekse regering kan die schuldenlast relatief gemakkelijk torsen”. Maar van Europa moet verbruik afgestemd blijven op productie. Gevolg is overlevingstactiek, geen groei, ondanks het lichte herstel eind 2014. De gewone Griek heeft de voorbije vijf jaar 40% van zijn inkomen verloren. Eén op drie zit rond of onder de ar-

“De keuze van de Griekse kiezer is eenduidig. Liever een mislukte paladijn, dan een onbetrouwbare veteraan.”

moedegrens. Werkloosheid piekt tot 26%, de helft van de jongeren heeft geen baan. Minder ambtenaren veroorzaakten nog slechtere dienstverlening. De gezondheidszorg kampt met een groeiend tekort aan geneesmiddelen, en de uitwijking van hooggeschoolde jongeren – ruim 100.000 zijn al verkast naar vooral Duitsland en het VK, ook de technologiesector kreunt onder de hersenvlucht. Er staat nog meer aan te komen nu Tsipras de voorwaarden voor het derde steunpakket heeft moeten slikken: een nieuwe afroming van de pensioenen, in oktober hogere taks op eigendom. Anders valt mogelijk de eerste schijf (23 miljard) van het toegezegde steunpakket (86 miljard) in het water. Dat geld moet banken stabiliseren en economische initiatieven zuurstof geven.

Het koopgedrag van de Griek is dan ook grondig gewijzigd. De tijdelijke sluiting van de banken en de afhaalbeperkingen tot 60 euro per dag, hebben hem vindingrijk gemaakt. Het goeie toeristische seizoen heeft wat ademruimte gegeven. Familiebanden zijn versterkt. Mensen gaan opnieuw inwonen bij hun ouders of kinderen, jongeren verhuizen naar het platteland om er eenvoudig te boeren, kredietkaarten stellen betalingen uit, de

zwarte kous vervangt het loket, spaargeld doet overleven. Inkrimping van de staat noopt velen tot dubbele banen, net als op Cyprus, waar leraars lamlendig lesgeven maar thuis lukratievere inhaalklassen opzetten. De meeste zorgen maken de KMO's zich. “Manufacturers struggle with approvals for raw material imports, and suppliers outside Greece now insist on being paid in advance. Bank loans are only available to big companies”, tekent The Economist op.

Tsipras weet dus waar zijn echte uitdagingen liggen. Bestrijding van de corruptie door efficiënt te managen. En strikt toezicht door competente ambtenaren op het hele staatsapparaat, politiek gesteund door heldere wetgeving. Dat is op zere en zeer lange tenen trappen. Tsipras zal voor alles de tycoons, met name de reders, en de machtige orthodoxe kerk moeten aanpakken. De eersten zijn verantwoordelijk voor enorme kapitaalvlucht, de tweede teert op de gemeenschap doordat ze nauwelijks belastingen betaalt, al is ze de grootste grootgrondbezitter, en ze kosten en lonen op de regering mag afwentelen. Tsipras moet ook de Duitse expansie inperken. Zopas nog heeft de eigenaar van de luchthaven van Frankfurt, Fraport, 14 regionale vliegvelden overgekocht. Dat heet dan privatisering. Staatsmacht vervuilen vooraanstaanden grote concerns is hoogst bedenkelijk, zeker voor Syriza.

Daarnaast heeft de vluchtelingenstroom de hele crisis ondergesneeuwd. Ruim 300.000 mensen zijn oogluikend vanuit Turkije binnengekomen en geregistreerd. De Europese afspraken van Dublin – elke aanvraag moet gebeuren in het eerste land waar hij voet aan wal zet – zijn onhoudbaar. Zelfs Duitsland geeft dat toe. De onwil van wrokkige lidstaten, Hongarije, Tsjechoë, Polen, Roemenië, trekt de strop om de Griekse nek nog harder aan. Toch houdt Tsipras de rug recht, hij behoudt de waardigheid van de croupier. Hij speelt open kaart, zoals eertijds Churchill alleen bloed en tranen beloofde: “Het wordt een weg van hard werk en strijd”. ■

Arbeidsspecialisatie plaveit de weg naar nichekunst

Dat de kunstensector thans zowel kwalitatief als kwantitatief in bloei staat, heeft volgens econoom Tyler Cowen een zeer eenvoudige verklaring. Adam Smith schreef reeds in 1776 dat de mate van arbeidsspecialisatie binnen een bepaald marktsegment afhankelijk is van de grootte van die markt. Een grote, brede kunstmarkt brengt lage transactiekosten en meer niches met zich mee.

door Thibault VIAENE
advocaat

Het is waar dat populaire kunst met het leeuwendeel van de middelen gaat lopen, maar in een marktgedreven kunstensector moeten boeken, films of muziekalbums tegenwoordig geen bestsellers meer zijn om gefinancierd te geraken.

De macht van de grote uitgeverijen, filmstudio's en platenlabels ten spijt, hun alternatieve, gespecialiseerde en niche-gedreven tegenhangers zijn niet meer te tellen, net zo min als het aantal boeken, films en muziekalbums die in eigen beheer worden uitgebracht. Voor quasi elk genre is er een markt, het is net die doorgedreven arbeidsspecialisatie en gedecentraliseerde financiering die non-conformistische subgenres in het leven heeft geroepen.

Het klinkt als een contradictie, maar het is een waarheid als een koe: hoe meer markt, hoe minder de artiest afhankelijk is van het grote publiek en de mainstream. Charles Baudelaire als literair flâneur door Parijse straten, Roger Raveel als post-expressionistische kunstschilder en Ingmar Bergman als pionier van de suggestieve cinema zijn allen producten van het kapitalisme. Zonder de gedecentraliseerde werking van de markt was er voor hen geen publiek en bleven ze veroordeeld tot de tredmolen van de mainstream.

Je merkt het wel, zet de televisie aan, stap de bioscoop binnen of sla een roddelmagazine open: er is heel wat 'cultuur' in omloop van uitermate bedenkelijke kwaliteit. Melancholie naar het verleden – toen het "allemaal beter en mooier was" – loert dan steevast om de hoek. Wat echter vergeten wordt, is dat niet alle werken de tand des tijds overleven. Heus niet alle Renaissanceschilderijen waren van even hoge kwaliteit als die van Rafaël, van Eyck en Bruegel, net zo min als alle Elizabethaanse schrijvers over het talent van William Shakespeare en Christopher Marlowe beschikten. Dankzij een soort cultureel Darwinisme zijn werken van minder succesvolle tijdsgenoten al lang in de vergetelheid geraakt, en in het slechtste geval niet eens bewaard gebleven.

Door cherry-picking gewijs doorsnee commerciële werken van nu te vergelijken met de meesterwerken van weleer, wordt een compleet verkeerd beeld opgehangen van de moderne cultuur. Het cultureel productieniveau is dankzij het kapitalisme thans een veelvoud van wat het eeuwen geleden was, waardoor er in verhouding nu eenmaal meer werken van mindere kwaliteit zijn, en dan is nog niets gezegd over het feit dat ze dankzij televisie en internet zichtbaarder zijn en beter bewaard worden.

Vaak wordt ook het onderscheid tussen 'hoge' en 'lage' cultuur gebruikt als munitie tegen het kapitalisme. Lage cultuur wordt geassocie-

eerd met het commerciële en de mainstream, terwijl hoge cultuur eerder met niche en sofisticatie in verband wordt gebracht. Het kapitalisme zou vooral lage cultuur in de hand werken en aldus aan de basis liggen van het cultureel verval kenmerkend voor de 21ste eeuw kenmerkt.

Tyler Cowen gaf aan dat dit onderscheid ons een vals beeld voorspiegelt. De moderne tijd telt op zowel kwalitatief als kwantitatief vlak een fenomenale hoeveelheid culturele creaties. In die optiek moeten zowel hoge als lage cultuur als telgen van het kapitalisme beschouwd worden. Het onderscheid tussen beide heeft immers een puur economische verklaring: lage cultuur (een peperdure blockbuster) is kapitaalintensief, hoge cultuur (poëzie) eerder arbeidsintensief. Dat de markt zowel hoge als lage cultuur voortbrengt, illustreert geen verval maar net culturele diversiteit: zowel mainstream als niche komen aan bod.

Ook valt de scheidingslijn tussen beide niet zo zuiver te trekken. Vroeger waren muziek, film, fotografie en schilderkunst zeer kapitaalintensief en moesten ze – om de hoge kosten te kunnen dekken – vooral het grote publiek behagen. Thans zijn kapitaalkosten sterk verminderd en kan de kunstenaar artistieke wegen bewandelen die niet noodzakelijk de mainstream aanspreken. Franz Liszt, Stanley Kubrick en Gustave Flaubert werden in hun tijd als 'populair' aanzien, vandaag beschouwen we ze als pioniers die tot het muzikale, cinematografische en literaire canon behoren. Binnen 100 jaar zal men mogelijk op dezelfde manier kijken naar Daft Punk, Christopher Nolan en J. K. Rowling. ■

*(Volgend nummer, slot:
Wat dan met subsidies?)*